

این قیامها که ما شاهدش بودیم ایجادش همه از علما بود...

این قیامهایی که در این صد سال شده است از کی بوده؟ چند قیام در این صد سال؟ کی رأس اینها بوده؟ قیام تنباکو مرحوم میرزا بود. قیام مشروطه از نجف آقایان نجف، از ایران علمای ایران ایجاد کردند. این چند قیامی که ما شاهدش بودیم همه از علما بود. علمای اصفهان قیام کردند، رأسشان مرحوم حاج آقا نورالله - رحمه الله - بود. علمای تبریز قیام کردند. علمای مشهد قیام کردند... در این صد سال هر چه قیام بوده است تقریباً از اینها بوده، تبریز هم خیابانی یکی از آقایان. بله، جنگل هم بوده اند. آنها هم بوده اند. اما در اقلیت بودند. عمده اش اینها بودند. صحیفه امام، ج ۸/۴۵۸

در قیام میرزا کوچک خان و مسائل گوناگون دیگر پای علمای اسلامی در میان و مشهود است...

اگر بخواهیم به تاریخ برگردیم، همه جا پای بینش دینی و سر رشته داران امور دینی مردم را می بینیم. قیام میرزای شیرازی، مسئله مشروطیت، قیام مدرس، قیام میرزا کوچک خان و مسائل گوناگون دیگر، چه قبل از دوران پهلوی، چه در دوران پهلوی... همه جا، پای انگیزه دین و به طور مشخص تر، پای علمای اسلامی در میان و مشهود است. اما آن مبارزه ای که به صورت کامل، از طرف روحانیون طراحی بشود، از طرف روحانیون، مردم به آن مبارزه دعوت بشوند، از طرف روحانیون، سازماندهی بشوند، از طرف روحانیون، ایدئولوژی آن مبارزه، همه جا منتشر بشود... تا قبل از سال ۴۱ نبود. حوزه و روحانیت، ج ۱/۵۱